

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Підприємництво»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Тривалість викладання	4 семестр (7 та 8 чверті)
Кількість кредитів	5,5 кредитів ЄКТС (165 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні заняття:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

7 чверть, Шаповал В.А.
<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=1965>
8 чверть, Усатенко О.В.
<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7007>

Кафедра, що викладає

Прикладної економіки, підприємництва та публічного управління (ПЕППУ)

Викладачі:

Шаповал Вадим Анатолійович (лекції, 7-ма чверть)

доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/shapoval/shapoval.php>

E-mail: shapoval.v.a@nmu.one

Усатенко Ольга Вікторівна (лекції, 8-ма чверть)

професор, доктор економічних наук, професор кафедри ПЕППУ

Персональна сторінка

<https://oa.nmu.org.ua/ua/vikladachi/page1.php>

E-mail: usatenko.ol.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна з основ підприємництва спрямована на формування у здобувачів вищої освіти основних компетентностей розуміння глибинної сутності підприємницької діяльності, ідентифікації та аналізу елементів ділового середовища задля ініціації бізнес-проектів. Отримані знання з дисципліни будуть корисні студентам при плануванні власної траєкторії економічної активності та самореалізації в суспільстві: спроможність самостійно оцінити стан та перспективи розвитку підприємств, які пропонують цікаві пропозиції роботи

за договором; розуміння трендів розвитку суспільства та процесів ділового середовища зокрема; вміння генерувати та попередньо оцінювати бізнес-ідеї, визначати особливості їх реалізації. Також в навчальному курсі приділена увага питанням обліку та оподаткування, що визначатиме якісне управління власними ресурсами бізнесу в умовах діючого законодавства.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо ідентифікації та основ аналізу елементів підприємницького середовища в контексті ініціації підприємницької діяльності та забезпечення успішності бізнесу шляхом обліку господарських процесів/об'єктів та врахування вимог системи оподаткування.

Завдання курсу:

- формування системи знань стосовно підприємництва як професійної діяльності;
- опанування змісту процесу генерування бізнес-ідей в умовах впливу чинників зовнішнього середовища;
- опанування основ обліку та оподаткування в сфері підприємництва.

3. Результати навчання

- демонструвати вміння пояснювати глибинну сутність та особливості видів підприємницької діяльності, її обумовленість рівнем розвитку суспільства;
- демонструвати вміння генерувати підприємницькі ідеї;
- демонструвати вміння здійснювати пошук та аналізувати інформацію стосовно результатів підприємницької діяльності, практичної реалізації її принципів та свобод;
- вміти визначати та характеризувати основні ризики в діяльності суб'єктів бізнесу;
- демонструвати вміння визначати та розвивати особисті підприємницькі якості;
- демонструвати вміння тлумачити соціально-економічні здобутки та негативні наслідки діяльності суб'єктів бізнесу;
- знати предмет і метод бухгалтерського обліку;
- вміти застосовувати рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис;
- вміти здійснювати та організовувати процеси формування та обліку первинної документації;
- вміти відображати в бухгалтерському обліку основні господарські процеси;
- знати та застосовувати положення податкової системи в Україні;
- вміти розраховувати основні податки суб'єктів підприємницької діяльності.

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять
ЛЕКЦІЇ
<p>1. Сутність підприємництва як виду діяльності Глибинна сутність змісту формального визначення та ознак підприємництва. Свободи та принципи підприємницької діяльності. Види підприємництва: виробниче, торговельно-комерційне, фінансово-кредитне; соціальне; екологічне; венчурне. Нелегальний, тіньовий та кримінальний бізнес. Соціально-економічна значущість та наслідки підприємництва: контекст концепцій сталого та інклюзивного розвитку.</p>
<p>2. Становлення та розвиток підприємництва Еволюція поглядів на підприємництво. Інтрапренерство. Технологічні уклади як базис підприємницької ініціативи.</p>

Види та тематика навчальних занять
<p>3. Підприємницьке середовище Зовнішнє, внутрішнє та мезосередовище суб'єктів бізнесу. Основи джерела інформації про підприємницьке середовище.</p>
<p>4. Основи визначення ризиків в бізнесі Принципова класифікація ризиків суб'єктів бізнесу. Основні процеси управління ризиком в діяльності суб'єктів бізнесу.</p>
<p>5. Розробка підприємницької ідеї Методи генерування бізнес-ідей. Поняття бізнес-моделі як етапу опрацювання бізнес-ідей.</p>
<p>6. Підприємець як особистість Особисті якості підприємця. Поведінка підприємця в групі основних функцій (ролей) команди бізнес-проєкту.</p>
<p><i>Тестове завдання 1 (лекційні теми 1-6)</i></p>
<p>7. Предмет і метод бухгалтерського обліку Визначення предмета бухгалтерського обліку. Основні об'єкти бухгалтерського обліку. Класифікація господарських засобів та джерел їх утворення.</p>
<p>8. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис Рахунки бухгалтерського обліку, їх зміст та будова. Подвійний запис, його суть і значення. Узагальнення даних поточного бухгалтерського обліку.</p>
<p>9. Документація та інвентаризація. Документи як джерело первинної інформації. Вимоги до змісту й оформлення документів. Класифікація документів. Поняття інвентаризації. Порядок відображення в обліку результатів інвентаризації.</p>
<p>10. Облік основних господарських процесів. Методологічні основи обліку господарських процесів. Облік процесу постачання. Облік процесу виробництва. Облік процесу реалізації. Облік фінансових результатів.</p>
<p>11. Податкова система України 1. Сутність та організація податкової системи. 2. Загальна система оподаткування. 3. Спрощена система оподаткування.</p>
<p>12. Оподаткування суб'єктів господарювання 1. Податок на додану вартість. 2. Акцизний податок. 3. Податок на прибуток підприємств. 4. Податок на доходи фізичних осіб. 5. Єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.</p>
<p><i>Тестове завдання 2 (лекційні теми 7-12)</i></p>
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
<p>1. Аналіз основних показників діяльності суб'єктів господарювання (за видами економічної діяльності та їх розміром)</p>
<p><i>Індивідуальне завдання №1</i></p>

Види та тематика навчальних занять
2. Обговорення прикладів застосування результатів НТП в підприємницькій діяльності (з урахуванням виду економічної діяльності та розміру підприємства) <i>Індивідуальне завдання №2</i>
3. Обговорення стану елементів підприємницького середовища (з урахуванням виду економічної діяльності та розміру підприємства) <i>Індивідуальне завдання №3</i>
4. Ідентифікація основних ризиків бізнесу (з урахуванням виду економічної діяльності та розміру підприємства) <i>Індивідуальне завдання №4</i>
5. Генерування бізнес-ідей. <i>Індивідуальне завдання №5</i>
6. Оцінка особистих підприємницьких якостей <i>Індивідуальне завдання №6</i>
7. Предмет і метод бухгалтерського обліку <i>Ділова гра «Класифікація господарських засобів та джерел їх утворення»</i>
8. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис <i>Ділова гра «Підрахунок залишків по рахункам». Ділова гра «Узагальнення даних поточного бухгалтерського обліку»</i>
9. Документація та інвентаризація. <i>Ділова гра «Проведення інвентаризації»</i>
10. Облік основних господарських процесів <i>Ділова гра «Встановлення фінансового результату діяльності»</i>
11. Податкова система України <i>Ділова гра «Порівняння податкових систем»</i>
12. Оподаткування суб'єктів господарювання <i>Ділова гра «Розрахунок податків»</i>

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point)..

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо кількість балів складатиме не менше 60 балів з максимально можливих 100 балів. Оцінка з поточного оцінювання визначається як середнє від оцінок: 1) тестування за лекційною частиною на останньому

навчальному тижні кожної чверті; 2) виконання завдань на практичних заняттях кожної чверті. Завдання на практичних заняттях оцінюється експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

<i>Рівень, рейтингова шкала</i>	<i>Теоретична підготовка</i>	<i>Практичні уміння і навички</i>
Високий, 100-90, відмінно	Студент має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Студент самостійно розв'язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 89-74 дуже добре, добре	Студент знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Студент самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 73-60, задовільно, посередньо	Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	Студент може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 59-0, незадовільно	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими	Студент знає умовні позначення та вмє розрізнати основні величини, вмє розв'язувати

	уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.
--	---	--

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи.

У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання під час сесії – екзаменаційний тест. Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://cutt.ly/IBesJEc>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з оцінки знань за дистанційним курсом.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту або [MS TEAMS](#).

7.3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8 Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Основи підприємництва: Підручник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. – Житомир : ЖДТУ, 2019. – 493 с. URL: <http://surl.li/hsegx>
2. Назарова Г. В. Креативна економіка та менеджмент : навчальний посібник [Електронний ресурс] / Г. В. Назарова, Ю. В. Сотнікова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 160 с. https://duikt.edu.ua/uploads/1_1601_77646353.pdf
3. Конспект лекцій з дисципліни «Маркетингова діагностика конкурентоспроможності підприємства» Укл.: О. І. Краузе – Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2018. – 85 с. <http://surl.li/pqfood>
4. Бухгалтерський облік та звітність організацій : навч. посіб. : / О.В. Усатенко ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2022. – 74 с.
5. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : навч. посіб. / С. А. Бурлан, Н. В. Каткова. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. – 272 с.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон від 16.07.99 р. № 996-XIV/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 26.07.2024).
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція від 30.11.1999 р. № 291/ Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ; Мінфін України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (дата звернення: 26.07.2024);
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI// Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>(дата звернення: 26.07.2024).

Додаткові

1. Цифрове виробництво як драйвер трансформації бізнес-процесів підприємств / О. Вагонова, С. Тютченко, В. Шаповал, Ю. Літвінов, Л. Павленко. Агросвіт. № 02 (2025). DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.2.34>
2. Трансформація бізнесу через управління змінами та ресурсами в контексті сталого розвитку з мінімізацією ризиків / О. Г. Вагонова, Н. М. Романюк, В. А. Шаповал, Є. В. Терехов, М. С. Гаржа. Агросвіт. № 19 (2024). DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.19.28>
3. Шаповал В. А., Літвінов Ю. І. Стратегічне управління стартапами в контексті місцевого економічного розвитку. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2023 №2 (82). 176-185. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/82.176>
4. Андріішина О.О., Шаповал В.А. Роздрібна торгівля в умовах цифровізації суспільства. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2022. №2 (78). С. 92-103. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/78.092>
5. Терехов Є. В., Шаповал В. А., Літвінов Ю. І. Ресурсний менеджмент індустріальних регіонів (Resource management of industrial regions). Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2021. №2 (74). С. 145-153. Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/74.145>, https://ev.nmu.org.ua/docs/2021/2/EV20212_145-153.pdf
6. Шаповал В. А., Літвінов Ю. І., Висоцький С. В. Моделювання бізнесу виробничого підприємства як підґрунтя проєктів забезпечення конкурентної позиції. Modern Economics. 2020. № 19(2020). С. 199-205. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V19\(2020\)-33](https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-33)
7. Людський чинник в процесі стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / В.А. Шаповал, О.Г. Вагонова, С.М. Ісіков // Держава та регіони. Серія:

Державне управління, 2019, №3 (67). С.171-176. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401-2019-3-31>

8. Шаповал В.А., Літвінов Ю.І. Узгодження економічних інтересів територіальної громади та місцевого гірничодобувного бізнесу // Науковий журнал Економічний вісник Національного гірничого університету, 2019. №4 (68). С. 164-176. DOI: <https://doi.org/10.33271/ev/68.164>

9. Усатенко О.В. Помилки у веденні бухгалтерського обліку: наслідки та відповідальність для головного бухгалтера / О.В. Усатенко // Ефективна економіка. - 2020. - № 4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_20

10. Усатенко О.В., Макурін А.А. Взаємодія системи управлінської звітності з прийняттям управлінських рішень: причинно-наслідкові зв'язки в обліку стартапів. Accounting & Finance/Oblik i Finansi. 2019. №2(84). С.54 – 60. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-54-60](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-54-60)

11. Стратегія підприємницького використання відновлених земель: міжнародний досвід економічного розвитку місцевих громад / В.А. Шаповал, Т.М. Мормуль // Економічний вісник Національного гірничого університету. – Дніпро: ДВНЗ «НГУ», 2018. – №1(61). – С. 181-193 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ev.nmu.org.ua/docs/2018/1/EV20181_181-193.pdf

12. Математичні моделі і методи прийняття рішень для сталого розвитку: навч. посіб. / О.В. Трифонова, Л.В. Тимошенко, С.А. Ус – М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2023. – 240 с. URL: <https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/165392>

13. Novachenko, T. V., Bielska, T. V., Afonin, E. A., Lashkina, M. H., Kozhemiakina, O. M., & Diachenko, N. P. (2020). Use of information technology to increase economic efficiency and credibility in public administration in the context of digitization. *International Journal of Economics and Business Administration*, 8(1), 374-382. URL: <https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/54639>

14. Афонін Е., Мартинов А. Українське диво: від депресії до соціального оптимізму. Київ : Видавничий дім Києво-Могилянської академії, 2019. 296 с. URL: <https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/520/view/1764> (https://duikt.edu.ua/uploads/1_1764_73166720.pdf)

15. Чи існує ідеальний керівник? Іцхак Адізес та PAEI теорія менеджменту. ер.13. подкасту “Майже Вчасно”. URL: <https://podcasts.nv.ua/episode/27737.html>

16. Kritikos, Alexander (2022) : Personality and Entrepreneurship, GLO Discussion Paper, No. 1137, Global Labor Organization (GLO), Essen. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/261794/1/GLO-DP-1137.pdf>

17. Walker, Ben (2022)/ Six Personality Traits Of Successful Entrepreneurs. URL: <https://www.forbes.com/councils/theyec/2020/05/11/six-personality-traits-of-successful-entrepreneurs/>

18. Role of personality traits for entrepreneurial intentions of young entrepreneurs: A case study of higher education institution. Cao Yuanyuan, Muhammad Mujtaba Asad, Lu Wang, Aisha Naz, Norah Almusharraf. *Front. Psychol.*, 03 October 2022. *Sec. Educational Psychology*. Volume 13 – 2022. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1010412>

19. Personality Traits of Entrepreneurs:A Review of Recent Literature. Sari Pekkala Kerr, William R. Kerr, Tina Xu. Harvard Business School. 2017. URL: https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/18-047_b0074a64-5428-479b-8c83-16f2a0e97eb6.pdf

20. Entrepreneurial personality, a matter of mindset? URL: <https://entrepreneurscan.com/blog/entrepreneurial-personality/>

21. Entrepreneur Personality: Traits and Characteristics for Success. November 21, 2023. URL: <https://robertsmith.com/blog/entrepreneur-personality/>

22. Personality Traits of Successful Entrepreneurs. June 26, 2024. URL: <https://factory.network/de/magazine/feature/personality-traits-of-successful-entrepreneurs/>

23. What Makes Up the Personality of a Successful Entrepreneur? September 29, 2020. URL: <https://www.hoganassessments.com/blog/what-makes-up-the-personality-of-a-successful-entrepreneur/>

24. The relationship between entrepreneurial personality patterns linked to risk, innovation and gender across industrial sectors. Wolfgang Hagenauer & Harald T. Zipko. Scientific Reports volume 14, Article number: 20864 (2024). URL: <https://www.nature.com/articles/s41598-024-71794-5> DOI <https://doi.org/10.1038/s41598-024-71794-5>

25. The Four Managerial Roles - Adizes' PAEI Model. URL: <https://www.businessballs.com/leading-teams/paei-model/>

26. What Is The PAEI Leadership Model? (Definition And Examples). URL: <https://in.indeed.com/career-advice/career-development/pae>